

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

16. november 2000 *

I sag C-297/98 P,

SCA Holding Ltd, Aylesford (Det Forenede Kongerige), ved solicitors J. Pheasant og N. Bromfield, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokaterne Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

appellant,

angående appel af dom afsagt den 14. maj 1998 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Tredje Udvidede Afdeling) i sag T-327/94, SCA Holding mod Kommissionen (Sml. II, s. 1373), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af denne dom,

den anden part i appelsagen:

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent J. Currall og R. Lyal, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med

* Processprog: engelsk.

valgt adresse i Luxembourg hos C. Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. La Pergola, og dommerne M. Wathelet (refererende dommer), D.A.O. Edward, P. Jann og L. Sevón,

generaladvokat: J. Mischo
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 18. maj 2000,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 29. juli 1998 har SCA Holding Ltd i henhold til artikel 49 i EF-statutten for Domstolen iværksat appel af dom afsagt den 14. maj 1998 af Retten i Første Instans i sag T-327/94, SCA Holding mod Kommissionen (Sml. II, s. 1373, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten frifandt Kommissionen under søgsmålet til prøvelse af Kommissionens beslutning 94/601/EF af 13. juli 1994 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (IV/C/33.833 — Karton) (EFT L 243, s. 1, herefter »beslutningen«).

Faktiske omstændigheder

- 2 Ved beslutningen pålagde Kommissionen 19 producenter, der leverer karton inden for Fællesskabet, bøder for overtrædelser af EF-traktatens artikel 85, stk. 1 (nu artikel 81, stk. 1, EF).
- 3 Det fremgår af den appellerede dom, at beslutningen blev truffet på baggrund af nogle uformelle klager, som i 1990 blev indgivet af British Printing Industries Federation, der er en brancheorganisation for de fleste kartonemballagetrykkerier i Det Forenede Kongerige, og af Fédération française du cartonnage, og efter kontrolundersøgelser, som Kommissionens repræsentanter i april 1991 uanmeldt foretog i henhold til artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81), hos et antal virksomheder og brancheorganisationer inden for kartonsektoren.

- 4 På grundlag af de ved kontrolundersøgelserne og på baggrund af begæringer om oplysninger og skriftligt materiale fremkomne oplysninger konkluderede Kommissionen, at de berørte virksomheder fra midten af 1986 og mindst til april 1991 (i de fleste tilfælde) havde deltaget i en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1. Den besluttede som følge heraf at indlede en procedure i henhold til denne bestemmelse og fremsendte ved skrivelse af 21. december 1992 en meddelelse af klagepunkter til hver enkelt virksomhed. Samtlige virksomheder svarede skriftligt. Ni virksomheder begærede mundtlig høring.
- 5 Som afslutning på proceduren vedtog Kommissionen beslutningen, der indeholder følgende bestemmelser:

»Artikel 1

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co. KG, Kartonfabriek 'De Eendracht' NV (der handler under navnet BPB de Eendracht), NV Koninklijke KNP BT NV (tidligere Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co. KG, Mo och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (tidligere Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (tidligere Tampella Española SA) og Moritz J. Weig GmbH & Co. KG har overtrådt artikel 85, stk. 1, i EF-traktaten ved deltagelse

— i Buchmann's og Rena's tilfælde fra omkring marts 1988 og i hvert fald til slutningen af 1990

- hvad angår Enso Española i hvert fald fra marts 1988 til i hvert fald udgangen af april 1991

- i Gruber & Weber's tilfælde i hvert fald fra 1988 og indtil slutningen af 1990

- i de andre tilfælde fra midten af 1986 og i hvert fald til april 1991

i en aftale og samordnet praksis, der startede medio 1986, og som indebar, at leverandører af karton i EF

- samledes regelmæssigt ved en række hemmelige og institutionaliserede møder for at diskutere og nå til enighed om en fælles brancheplan med henblik på at begrænse konkurrencen

- nåede til enighed om regelmæssige prisstigninger for hver produktkvalitet i den enkelte nationale valuta

- planlagde og iværksatte samtidige og ensartede prisstigninger i hele EF

- nåede til forståelse om at fastholde markedsandelene for de store producenter på konstante niveauer, dog med mulighed for ændring fra tid til anden

- i stigende grad siden begyndelsen af 1990 traf samordnede foranstaltninger til styring af leverancer af produktet i EF for derved at sikre gennemførelsen af de nævnte samordnede prisstigninger

- udvekslede forretningsmæssige oplysninger om leverancer, priser, midlertidige produktionsstandsninger, ordrebeholdninger, kapacitetsudnyttelsesgrader osv. til støtte for nævnte forholdsregler.

...

Artikel 3

Følgende bøder pålægges nedennævnte virksomheder for den overtrædelse, der er omhandlet i artikel 1:

...

xvi) SCA Holding Limited, en bøde på 2 200 000 ECU

...«

6 Endvidere beskrives de faktiske omstændigheder således i den appellerede dom:

- »13 Det fremgår af beslutningen, at overtrædelsen fandt sted gennem organet 'Product Group Paperboard' (herefter 'PG Paperboard'), der omfattede en række grupper eller udvalg.
- 14 Under dette organ oprettedes i midten af 1986 et udvalg, 'Presidents Working Group' (herefter 'PWG'), der bestod af repræsentanter for den øverste ledelse for de største kartonproducenter i Fællesskabet (ca. otte).
- 15 PWG's formål var navnlig drøftelse og opnåelse af enighed vedrørende markeder, markedsandele, priser og kapacitet. Gruppen traf navnlig generelle beslutninger om tidspunkterne for og størrelsen af de prisforhøjelser, som producenterne skulle gennemføre.
- 16 PWG refererede til 'Direktørkonferencen' (herefter 'Direktørkonferencen' eller 'PC'), i hvis møder næsten samtlige administrerende direktører for virksomhederne deltog (mere eller mindre regelmæssigt). I den relevante periode holdt Direktørkonferencen møde to gange om året.
- 17 I slutningen af 1987 oprettedes 'Joint Marketing Committee' (herefter 'JMC'). Dette udvalgs hovedopgave var at bestemme, hvorvidt og i bekræftende fald hvorledes der kunne gennemføres prisforhøjelser, samt at fastlægge enkelthederne i forbindelse med de prisinitiativer, der besluttedes af PWG, for hvert af de berørte lande og for de store kunder med henblik på at gennemføre et ensartet prissystem i Europa.

- 18 Det Økonomiske Udvalg (herefter 'DØU') drøftede bl.a. prisbevægelser på de nationale markeder og ordrebeholdninger og meddelte resultaterne af sine undersøgelser til JMC, eller indtil udgangen af 1987 til dens forgænger, Marketing Committee. DØU, der bestod af flertallet af de berørte virksomheders marketingdirektører, holdt møder flere gange om året.

- 19 Det fremgår endvidere af beslutningen, at Kommissionen antog, at PG Paperboard's aktiviteter befordredes ved hjælp af udveksling af oplysninger gennem Fides, der er et forvaltningsinstitut med hjemsted i Zürich (Schweiz). Det fremgår af beslutningen, at de fleste af PG Paperboard's medlemmer sendte regelmæssige rapporter om ordrer, produktion, omsætning og kapacitetsudnyttelse til Fides. Rapporterne blev behandlet i Fides-systemet, og de samlede data blev udsendt til medlemmerne.

- 20 Kartonfabrikken Colthrop Mill (herefter 'Colthrop') ejedes i hele overtrædelsesperioden af Reed Paper & Board Ltd (herefter 'Reed P & B').

- 21 Reed P & B var indtil juli 1988 et datterselskab af Reed International plc. I juli 1988 overtog de ansatte flere selskaber inden for Reed International-koncernen, hvilket førte til oprettelsen af selskabet Reedpack Ltd (herefter 'Reedpack'), som erhvervede Reed P & B.

- 22 I juli 1990 overtog den svenske koncern Svenska Cellulosa Aktiebolag (herefter 'SCA') Reedpack og følgelig Reed P & B og flere andre fabrikker, herunder Colthrop. Reed P & B ændrede navn, først den 1. februar 1991 til SCA Aylesford Ltd (herefter 'SCA Aylesford') og dernæst den 4. februar 1992 til SCA Holding Ltd (herefter 'SCA Holding').

23 I maj 1991 blev Colthrop solgt til Field Group Ltd, der i oktober 1991 videresolgte fabrikken til Mayr-Melnhof AG. Ved den sidste transaktion var Colthrop allerede registreret som selskab under navnet Colthrop Board Mill Ltd.

24 Ifølge beslutningen deltog Reed P & B i den nævnte overtrædelse, idet selskabet bl.a. deltog i en række møder i JMC og i PC. Da SCA Holding blot var et andet navn for SCA Aylesford og Reed P & B, og der følgelig var tale om en og samme juridiske person, fandt Kommissionen, at beslutningen burde rettes til SCA Holding (beslutningens betragtning 155 ff.).«

7 16 af de øvrige 18 selskaber, der blev anset for ansvarlige for overtrædelsen, og fire finske virksomheder, der var medlemmer af sammenslutningen Finnboard, og som i denne egenskab blev anset for at hæfte solidarisk for den bøde, der blev pålagt Finnboard, anlagde sag til prøvelse af beslutningen (sag T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94 — T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94, T-354/94 og forenede sager T-339/94 — T-342/94).

Den appellerede dom

8 Det fremgår af den appellerede dom, at sagsøgeren nedlagde påstand om annullation af beslutningens artikel 1 og 3, i det omfang de vedrører selskabet, og subsidiært om nedsættelse af den bøde, der var pålagt det.

Påstanden om annullation af beslutningen

- 9 Sagsøgeren gjorde tre anbringender gældende til støtte for sit annullationssøgs-mål.
- 10 Retten forkastede disse anbringender. På baggrund af appellants anbringender til støtte for appellen vil der i det følgende kun blive redegjort for den del af den appellerede dom, hvori der tages stilling til argumentet om, at SCA Holding ikke var rette adressat for beslutningen og ikke burde være holdt ansvarlig for Colthrop's adfærd.
- 11 Retten udtalte i så henseende:
- »61 Det er ubestridt, at Colthrop var den fabrik, hvor der fremstilledes karton, og at fabrikken i hele overtrædelsesperioden tilhørte selskabet Reed P & B, derefter SCA Aylesford Ltd og endelig SCA Holding.
- 62 Reed P & B, SCA Aylesford Ltd og SCA Holding (sagsøgeren) er de successive selskabsbetegnelser for én og samme juridiske person.
- 63 Den foreliggende sag rejser således ikke spørgsmål om succession. Det fremgår af Rettens praksis (dommen i sagen Enichem Anic mod Kommissionen, præmis 236, 237 og 238), at den juridiske person, der var ansvarlig for virksomhedens drift på tidspunktet for overtrædelsen, må drages til ansvar for denne. I det omfang denne juridiske person fortsat består, følger ansvaret for virksomhedens overtrædelse denne, selv om de

materielle og menneskelige ressourcer, der har medvirket ved overtrædelsen, efter overtrædelsesperioden er blevet overdraget til tredjemand.

- 64 Kommissionen var således berettiget til at rette beslutningen til den juridiske person, som var ansvarlig for de konkurrencebegrænsende handlinger, der konstateredes i overtrædelsesperioden, og som fortsat pågik, da beslutningen blev vedtaget.
- 65 Det følger heraf, at selv om det antages, at Colthrop kan anses for en virksomhed i traktatens artikel 85's forstand, og at denne virksomhed tilhørte den juridiske person Colthrop Board Mill Ltd på det tidspunkt, hvor beslutningen blev vedtaget, kan sagsøgerens argumentation højst støtte den antagelse, at Kommissionen havde en valgmulighed med hensyn til beslutningens adressat. Kommissionens valg kan under disse omstændigheder ikke anfægtes.
- 66 Endvidere bemærkes, at Reed P & B var nævnt i PG Paperboard's medlemsfortegnelse.
- 67 Ifølge beslutningens betragtning 143 har Kommissionen som udgangspunkt rettet beslutningen til den enhed, der er anført i PG Paperboard's medlemsfortegnelser, dog med følgende undtagelser:

'1)såfremt mere end et selskab i en koncern deltog i overtrædelsen, eller

- 2) såfremt der foreligger udtrykkelige beviser for, at koncernens moderselskab har været involveret i datterselskabets deltagelse i kartellet

[i hvilke tilfælde] proceduren [vedrører] koncernen (repræsenteret ved moderselskabet)?

68 Da Kommissionen fandt, at ingen af de to betingelser for at gøre undtagelse fra det i betragtning 143 nævnte princip var opfyldt, kunne den gyldigt beslutte ikke at rette beslutningen til selskabet Reed P & B/SCA Aylesford/SCA Holding's successive moderselskaber.

69 Dette anbringende må følgelig forkastes.«

Påstanden om annullation eller nedsættelse af bøden

- 12 Sagsøgeren gjorde fem anbringender gældende for Retten til støtte for sin påstand om annullation eller nedsættelse af bøden.
- 13 Disse anbringender blev forkastet af Retten. På baggrund af de i appelsagen fremførte anbringender skal der kun redegøres for de præmisser i den appellerede dom, der vedrører følgende tre anbringender.

Anbringendet om, at Kommissionen ikke anvendte de opstillede kriterier for bødeudmålingen over for SCA Holding/Colthrop eller anvendte dem på diskriminerende vis

- 14 Sagsøgeren gjorde for Retten bl.a. gældende, at Kommissionen med urette ikke indrømmede selskabet en bødenedsættelse, selv om det ikke i sit svar på meddelelsen af klagepunkter havde bestridt de væsentligste af de faktiske forhold, som Kommissionen lagde vægt på i forhold til Colthrop.

- 15 Retten forkastede anbringendet, idet den bemærkede:

»155 ... sagsøgeren [anfører] i sit svar på meddelelsen af klagepunkter... følgende:

'SCA Holding er handicappet i sit forsvar, idet ingen i koncernen har nogen form for kendskab til PG Paperboard's aktiviteter eller til den adfærd, der er beskrevet i meddelelsen af klagepunkter. SCA har endvidere aldrig arbejdet inden for kartonsektoren og har intet kendskab til denne branche. Af disse grunde kan SCA Holding ikke tage stilling til eksistensen eller omfanget af de påståede overtrædelser' (s. 2).

- 156 Kommissionen har med rette antaget, at dette svar ikke kunne berettige til, at der indrømmedes sagsøger en nedsættelse af bøden som følge af samarbejde under den administrative procedure. En bødenedsættelse, der ydes med denne begrundelse, er kun berettiget, såfremt adfærden har bevirket, at Kommissionens vanskeligheder i forbindelse med at konstatere en overtrædelse og med i givet fald at bringe denne til ophør mindskes (jf. Rettens dom af 10.3.1992, sag T-13/89, ICI mod Kommissionen, Sml. II, s. 1021, præmis 393).

- 157 En virksomhed, der udtrykkeligt erklærer, at den ikke bestrider de faktiske forhold, som Kommissionen lægger vægt på over for den, kan antages at have bidraget til at lette Kommissionens opgave med hensyn til konstatering og bekæmpelse af overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler. I beslutninger, hvori Kommissionen konstaterer en overtrædelse af disse regler, har Kommissionen adgang til at betragte en sådan adfærd som udtryk for en vedgåelse af de faktiske forhold og dermed som et bevis for rigtigheden af de anførte påstande. En sådan adfærd kan følgelig begrunde en nedsættelse af bøden.
- 158 Forholdet er et andet, når en virksomhed undlader at svare på meddelelsen af klagepunkter, blot erklærer, at man ikke ønsker at tage stilling til de faktiske forhold, som Kommissionen har lagt vægt på heri, eller, som sagsøgeren, bestrider de væsentligste af disse forhold. Med en sådan holdning under den administrative procedure bidrager virksomheden ikke til at lette Kommissionens opgaver med hensyn til konstatering og bekæmpelse af overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler.
- 159 Når Kommissionen som i beslutningens betragtning 172, første afsnit, oplyser, at den har nedsat bøderne til de virksomheder, der ikke i deres svar på meddelelsen af klagepunkter har bestridt de væsentligste af de faktiske forhold, som Kommissionen lagde vægt på over for dem, må det konstateres, at disse bødenedsættelser kun kan anses for lovlige, i det omfang de pågældende virksomheder udtrykkeligt har erklæret, at de ikke bestred de anførte forhold. Det skal herved bemærkes, at Kommissionen ikke overskred grænserne for det skøn, der tilkommer den i forbindelse med bødeudmålingen, da den nedsatte disse virksomheders bøder med en tredjedel.
- 160 Selv om det antages, at Kommissionen havde anvendt et ulovligt kriterium i relation til de virksomheder, der ikke udtrykkeligt havde erklæret, at de ikke bestred de faktiske forhold, bemærkes, at overholdelse af ligebehandlingsprincippet må ses i sammenhæng med overholdelsen af legalitetsprincippet, hvorefter ingen til egen fordel kan påberåbe sig en ulovlighed, der er begået til fordel for andre (jf. eksempelvis Domstolens dom af 4.7.1985, sag 134/84, Williams mod Revisionsretten, Sml. s. 2225, præmis

14). I det omfang sagsøgeren med sin argumentation netop søger at opnå, at der uretmæssigt indrømmes virksomheden en bødenedsættelse, kan anbringendets første led ikke tiltrædes.«

Anbringendet om, at sagsøgerens bøde var urimeligt høj og uforholdsmæssig, når henses til, at sagsøgeren var uskyldig, og til formålene med artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17

- 16 Sagsøgeren gjorde for Retten gældende, at størrelsen af selskabets bøde (7,5% af Colthrop's samlede omsætning på det relevante marked og 9%, hvis man fradrog internt salg) var betydeligt højere end niveauet for de bøder, der var blevet pålagt i tilsvarende sager, under hensyn til selskabets karakteristika, omfanget af dets aktiviteter og dets grad af deltagelse i overtrædelsen. Sagsøgeren anførte endvidere, at den pålagte bøde ikke stod i rimeligt forhold til de bøder, der blev pålagt virksomheder, der havde en betydelig omsætning uden for det relevante marked, hvilket var i strid med de krav, som Retten stillede i dommen af 14. juli 1994 i sagen Parker Pen mod Kommissionen (sag T-77/92, Sml. II, s. 549, præmis 94). Selskabet gjorde endelig under henvisning til sine argumenter til støtte for anbringendet om, at det ikke var den rette adressat for beslutningen, gældende, at bøden i det foreliggende tilfælde var blevet pålagt en uskyldig tilskuer i strid med artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17.

- 17 Retten udtalte herom:

»174 Retten finder, at anbringendets første og andet led bør behandles under ét.

- 175 I medfør af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 kan Kommissionen ved beslutning pålægge virksomheder, der forsætligt eller uagtsomt overtræder bestemmelserne i traktatens artikel 85, stk. 1, bøder på mindst 1 000 og højst 1 000 000 ECU, idet sidstnævnte beløb dog kan forhøjes til 10% af omsætningen i det sidste regnskabsår i hver af de virksomheder, som har medvirket ved overtrædelsen. Ved fastsættelsen af bødens størrelse skal der tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og dens varighed. Det fremgår således af Domstolens praksis, at overtrædelsernes grovhed skal fastslås på grundlag af en lang række forhold, herunder bl.a. sagens særlige omstændigheder, dens sammenhæng og bødernes afskrækkende virkning, uden at der er opstillet en bindende eller udtømmende liste over de kriterier, som obligatorisk skal tages i betragtning (kendelsen i sagen SPO m.fl. mod Kommissionen, præmis 54).
- 176 De faktorer, der skal tages hensyn til ved bedømmelsen af overtrædelsens grovhed, kan f.eks. være antallet og værdien af de varer, som overtrædelsen omfatter, virksomhedens størrelse og dens økonomiske betydning og som følge heraf i hvor høj grad, den kunne påvirke markedet. Følgelig er det på den ene side rimeligt ved fastsættelsen af bøden at tage hensyn dels til virksomhedens samlede omsætning, som giver et om end omtrentligt og ufuldstændigt indtryk af virksomhedens størrelse og økonomi, dels til den del af omsætningen, som vedrører de varer, som er genstand for overtrædelsen, og som altså kan indicere omfanget af overtrædelsen. Det fremgår på den anden side heraf, at der ikke skal tillægges et enkelt af disse momenter urimelig betydning i forhold til de andre skønsfaktorer, og en passende bøde kan derfor kun fastsættes på grundlag af en enkel beregning med udgangspunkt i den samlede omsætning (jf. dommen i sagen Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 120 og 121).
- 177 I den foreliggende sag har Kommissionen fastsat det generelle bødeniveau under hensyn til overtrædelsens varighed (beslutningens betragtning 167) samt ud fra følgende overvejelser (betragtning 168):

²— Hemmelige aftaler om prisfastsættelse og opdeling af markeder er efter selve deres beskaffenhed stærkt konkurrencebegrænsende.

- Kartellet dækkede stort set hele Fællesskabets område.

- EF-markedet for karton er en betydningsfuld industrisektor, der repræsenterer indtil 2 500 mio. ECU hvert år.

- De virksomheder, der deltog i overtrædelsen, tegner sig for stort set hele markedet.

- Kartellet blev drevet i form af et system med regelmæssige, institutionaliserede møder, som havde til formål at regulere markedet for karton i EF i de mindste enkeltheder.

- Der blev taget omhyggelige skridt til at skjule den sande beskaffenhed og det sande omfang af de hemmelige aftaler (manglen på officielle mødereferater eller dokumentation vedrørende PWG og JMC; deltagerne blev tilskyndet til ikke at tage referat; tidspunkterne for og rækkefølgen, i hvilken prisstigningerne blev annonceret, blev iscenesat, således at man var i stand til at hævde, at man blot "fulgte efter", osv.).

- Kartellet var meget succesfuldt med hensyn til opnåelse af sine mål'.

178 Der erindres om, at der ved bødeberegningen blev anvendt grundsætser på henholdsvis 9% for kartellets 'hovedmænd' og 7,5% for dets 'almindelige medlemmer'...

- 179 Det understreges for det første, at Kommissionen ved fastlæggelsen af det generelle bødeniveau kan tage hensyn til, at åbenbare overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler fortsat er relativt hyppige, hvorfor den har adgang til at forhøje bødeniveauet for at forstærke deres forebyggende virkning. Den omstændighed, at Kommissionen tidligere har pålagt bøder af en bestemt størrelsesorden i tilfælde af visse typer overtrædelser, kan ikke berøve den muligheden for at forhøje dette niveau inden for de i forordning nr. 17 angivne rammer, hvis det er nødvendigt for at gennemføre Fællesskabets konkurrencepolitik (jf. bl.a. de ovennævnte domme i sagerne *Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen*, præmis 105-108, og *ICI mod Kommissionen*, præmis 385).
- 180 Kommissionen har for det andet med rette hævdet, at der som følge af sagens særlige omstændigheder ikke kan foretages en umiddelbar sammenligning mellem det generelle bødeniveau i denne beslutning og det bødeniveau, Kommissionen har anvendt i sin hidtidige beslutningspraksis, herunder navnlig i polypropylen-beslutningen, som efter Kommissionens egen opfattelse er den, der bedst kan sammenlignes med den foreliggende sag. Til forskel fra polypropylen-beslutningen er der i den foreliggende sag generelt ikke taget hensyn til formildende omstændigheder ved fastsættelsen af det generelle bødeniveau. De forholdsregler, der blev truffet med henblik på at skjule det ulovlige samarbejde, viser, at virksomhederne fuldt ud var vidende om, at deres adfærd var ulovlig. Kommissionen kunne derfor tillægge disse foranstaltninger betydning ved sin vurdering af overtrædelsens grovhed, idet de må anses som en særlig skærpende omstændighed ved overtrædelsen, der karakteriserer denne i forhold til de overtrædelser, som Kommissionen tidligere har fastslået.
- 181 Retten lægger for det tredje vægt på, at overtrædelsen af traktatens artikel 85, stk. 1, var langvarig og åbenbar, uanset den advarsel, der må antages at ligge i Kommissionen hidtidige beslutningspraksis, herunder polypropylen-beslutningen.

- 182 Af disse grunde finder Retten, at de kriterier, der er anført i beslutningens betragtning 168, kan begrunde det generelle bødeniveau, som Kommissionen har fastsat.
- 183 Retten kan i denne forbindelse ikke tiltræde sagsøgerens argument om, at der ikke blev taget hensyn til Colthrop's størrelse og økonomiske styrke, idet Colthrop's samlede omsætning i 1990 var identisk med virksomhedens omsætning på Fællesskabets kartonmarked i samme år.
- 184 For det første tog Kommissionen hensyn til de ovennævnte kriterier for vurdering af grovheden. For det andet er Kommissionen ikke ved sin bedømmelse af overtrædelsens grovhed forpligtet til at tage hensyn til forholdet mellem en virksomheds samlede omsætning og den del af omsætningen, som hidrører fra de varer, der er genstand for overtrædelsen (dommen i sagen *Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen*, præmis 121, og kendelsen i sagen *SPO m.fl. mod Kommissionen*, præmis 54).
- 185 Eftersom det indbyrdes forhold mellem bøderne skal fastsættes på grundlag af omsætningen i de virksomheder, der er impliceret i samme overtrædelse, er Kommissionen berettiget til at beregne bøderne til de enkelte virksomheder ved at anvende den relevante procentsats på en identisk referenceomsætning i de berørte virksomheder, således at de tal, der fremkommer, er så sammenlignelige som muligt.
- 186 nbringendets første og andet led må følgelig forkastes.

187 Anbringendets tredje led, der bygger på den antagelse, at sagsøgeren var en 'uskyldig tilskuer', må ligeledes forkastes. Der skal i denne forbindelse blot erindres om, at Retten har fastslået, at Kommissionen var berettiget til at rette beslutningen til sagsøgeren.

188 Anbringendet må herefter forkastes i det hele.«

Anbringendet om en tilsidesættelse af begrundelsespligten i relation til bøderne

18 Sagsøgeren anførte for Retten, at selskabet først fik kendskab til visse væsentlige aspekter af Kommissionens begrundelse og kriterier for bødeudmålingen gennem en optagelse af den pressekonference, der blev holdt på dagen for vedtagelsen af beslutningen af det medlem af Kommissionen, der var ansvarlig for konkurrencepolitikken. Selv om retspraksis ikke kræver, at Kommissionen offentliggør de nøjagtige beregninger af de bøder, der pålægges de enkelte selskaber, betyder dette ikke, at begrundelsen ikke skal være gennemskuelig.

19 Retten bemærkede i denne forbindelse:

»195 Ifølge fast retspraksis har pligten til at begrunde en individuel beslutning til formål at gøre det muligt for Fællesskabets retsinstanser at efterprøve beslutningens lovlighed og at give den berørte de oplysninger, ved hjælp af hvilke det kan fastslås, om der er grundlag for beslutningen, eller om der foreligger en sådan fejl, at den kan anfægtes. Omfanget af begrundelsespligten afhænger af arten af den pågældende retsakt og den sammenhæng, hvori den er vedtaget (jf. f.eks. Rettens dom af 11.12.1996, sag T-49/95, Van Megen Sports mod Kommissionen, Sml. II, s. 1799, præmis 51).

- 196 Omfanget af begrundelsespligten skal, for så vidt angår en beslutning som den foreliggende, hvorved flere virksomheder pålægges bøder for en overtrædelse af de fællesskabsretlige konkurrenceregler, afgøres under hensyn til, at overtrædelsernes grovhed skal fastslås på grundlag af en lang række forhold, herunder bl.a. sagens særlige omstændigheder, dens sammenhæng og bødernes afskrækkende virkning, uden at der er opstillet en bindende eller udtømmende liste over de kriterier, som obligatorisk skal tages i betragtning (kendelsen i sagen SPO m.fl. mod Kommissionen, præmis 54).
- 197 Ved udmålingen af de enkelte bøder har Kommissionen et vist skøn, og det kan derfor ikke antages, at den er forpligtet til at anvende en bestemt matematisk formel (jf. i samme retning Rettens dom af 6.4.1995, sag T-150/89, Martinelli mod Kommissionen, Sml. II, s. 1165, præmis 59).
- 198 De kriterier, der er lagt til grund ved fastsættelsen af det generelle og det individuelle bødeniveau, fremgår af henholdsvis beslutningens betragtning 168 og 169. I relation til de individuelle bøder har Kommissionen endvidere i beslutningens betragtning 170 anført, at de virksomheder, der havde deltaget i PWG's møder, som udgangspunkt er blevet anset for kartellets 'hovedmænd', mens de øvrige virksomheder er blevet anset for 'almindelige medlemmer'. I beslutningens betragtning 171 og 172 hedder der endelig, at Rena og Stora bør pålægges betydeligt mindre bøder som følge af deres aktive samarbejde med Kommissionen, samt at otte andre virksomheder ligeledes er berettiget til en relativt mindre nedsættelse, fordi de i deres svar på meddelelsen af klagepunkter ikke bestred de væsentligste af de faktiske forhold, som Kommissionens klagepunkter støttedes på.
- 199 Som anført ovenfor har Kommissionen under sagens behandling for Retten fremlagt yderligere oplysninger om den bødeberegningsmetode, der blev anvendt i den foreliggende sag... Den har nærmere oplyst, at den tog hensyn til den samarbejdsvilje, som bestemte virksomheder havde udvist

under proceduren for Kommissionen, og at to af disse havde opnået en nedsættelse med to tredjedele af bødebeløbene, mens andre havde opnået en nedsættelse med en tredjedel.

- 200 Det fremgår endvidere af en tabel, som Kommissionen har fremlagt, og som indeholder oplysninger vedrørende fastsættelsen af de enkelte bøder, at selv om bøderne ikke er blevet fastsat på grundlag af en strengt matematisk anvendelse af de ovenfor anførte kriterier, er der konsekvent taget hensyn hertil ved bødeberegningen.
- 201 Det fremgår imidlertid ikke af beslutningen, at bøderne er blevet beregnet på grundlag af de enkelte virksomheders omsætning på Fællesskabets kartonmarked i 1990. De grundsætser på henholdsvis 9% for de virksomheder, der anses for kartellets 'hovedmænd' og 7,5% for 'almindelige medlemmer', fremgår heller ikke af beslutningen. Endvidere er de nedsættelser, som Rena og Stora blev indrømmet tillige med otte andre virksomheder, heller ikke nævnt.
- 202 Det bemærkes herefter for det første, at beslutningens betragtning 169-172 indeholder relevante og tilstrækkelige oplysninger om de hensyn, der er lagt til grund ved bedømmelsen af grovheden og varigheden af den overtrædelse, der er begået af den enkelte virksomhed, når henses til beslutningens detaljerede fremstilling af de faktiske omstændigheder, der gøres gældende mod hver enkelt af beslutningens adressater (jf. i samme retning Rettens dom af 24.10.1991, sag T-2/89, Petrofina mod Kommissionen, Sml. II, s. 1087, præmis 264).
- 203 Når bøderne som i den foreliggende sag udmåles under konsekvent hensyntagen til visse nærmere kriterier, ville en angivelse af de enkelte kriterier i beslutningen give virksomhederne bedre mulighed for at

vurdere, dels om Kommissionen har begået fejl ved fastsættelsen af de individuelle bøder, dels om den individuelle bøde er begrundet ud fra de generelt anvendte kriterier. I den foreliggende sag ville den omstændighed, at beslutningen havde indeholdt oplysninger om de relevante kriterier, dvs. den omsætning, der er lagt til grund, referenceåret, den anvendte grundsats og bødereduktionssatserne, ikke have medført en indirekte offentliggørelse af den nøjagtige omsætning i de virksomheder, som beslutningen var rettet til, hvorved traktatens artikel 214 kunne være overtrådt. Som Kommissionen selv har anført, er størrelsen af de endelige, individuelle bøder ikke fremkommet på grundlag af en strengt matematisk anvendelse af de anførte kriterier.

- 204 Kommissionen har i øvrigt under retsmødet vedgået, at der ikke var noget til hinder for, at den i beslutningen kunne have anført de kriterier, som den konsekvent havde lagt til grund, og som var blevet offentliggjort under en pressekonference, der fandt sted samme dag, som beslutningen blev vedtaget. I denne forbindelse bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at begrundelsen for en beslutning skal findes i selve beslutningens tekst, samt at efterfølgende forklaringer fra Kommissionen ikke kan tillægges betydning, medmindre der foreligger særlige omstændigheder (jf. Rettens dom af 2.7.1992, sag T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening mod Kommissionen, Sml. II, s. 1931, præmis 131, og i samme retning dommen i sagen Hilti mod Kommissionen, præmis 136).
- 205 Uanset disse betragtninger bemærkes, at begrundelsen for bødeudmålingen i beslutningens betragtning 169-172 er mindst lige så detaljeret som begrundelsen i tidligere kommissionsbeslutninger vedrørende lignende overtrædelser. Selv om anbringendet om manglende begrundelse vedrører en ufravigelig retsgrundsætning, havde Fællesskabets retsinstanser ikke, da beslutningen blev vedtaget, kritiseret Kommissionens begrundelsespraksis med hensyn til de bøder, der pålægges. Først ved dom af 6. april 1995 (sag T-148/89, Tréfilunion mod Kommissionen, Sml. II, s. 1063, præmis 142) samt i to andre domme af samme dato (sag T-147/89, Société métallurgique de Normandie mod Kommissionen, Sml. II, s. 1057 — offentliggjort i sammendrag — og sag T-151/89, Société des treillis et panneaux soudés mod Kommissionen, Sml. II, s. 1191 — offentliggjort i sammendrag) understregede Retten for første gang, at det ville være ønskeligt, at virksomhederne kunne få et detaljeret indblik i, hvorledes den bøde, der

pålægges dem, er beregnet, således at de kan tage stilling med fuldt kendskab til sagen uden at være forpligtet til at anlægge sag ved Fællesskabets retsinstanser til prøvelse af Kommissionens beslutning.

206 Det følger heraf, at når Kommissionen i en beslutning konstaterer, at konkurrencereglerne er blevet overtrådt, og pålægger de virksomheder, der har medvirket, bøder, skal den, hvis den ved bødefastsættelsen konsekvent har taget hensyn til visse grundlæggende omstændigheder, anføre disse i selve beslutningens tekst, således at beslutningens adressater har mulighed for at efterprøve, om bødeniveauet er korrekt, og vurdere, om der eventuelt skulle foreligge forskelsbehandling.

207 Under de særlige omstændigheder, der er nævnt i præmis 205, og i betragtning af, at Kommissionen under sagens behandling har vist vilje til at fremlægge alle relevante oplysninger vedrørende bødeberegningen, kan den omstændighed, at bødeberegningen ikke specielt er begrundet i beslutningen i nærværende tilfælde, ikke anses for en sådan tilsidesættelse af begrundelsespligten, at det kan begrunde, at de pålagte bøder annulleres helt eller delvist.

208 Anbringendet kan derfor ikke tiltrædes.«

20 Retten frifandt herefter Kommissionen og pålagde sagsøgeren at betale sagens omkostninger.

Appellen

- 21 Appellanten har i appelsagen nedlagt påstand om, at den appellerede dom ophæves, og at beslutningens artikel 1 annulleres, i det omfang den vedrører selskabet, subsidiært, at bøden ophæves, mere subsidiært nedsættes.
- 22 Appellanten har til støtte for appellen gjort to anbringender gældende, nemlig at Retten med urette forkastede selskabets argumenter om, at det ikke skulle have været adressat for beslutningen, og stadfæstede den bøde, der blev pålagt det.

Det første anbringende

- 23 Det første anbringende kan opdeles i tre led, henholdsvis om en utilstrækkelig begrundelse og en retlig fejl, for så vidt som Retten fandt, at de konkrete omstændigheder ikke rejste spørgsmål om succession, om en retlig fejl, for så vidt som Retten konkluderede, at Kommissionen kunne vælge, hvilken af de enheder, der tilhørte de forskellige koncerner, der skulle være adressat for beslutningen, og endelig om en retlig fejl, for så vidt som Retten fandt, at Kommissionens valg — selv hvis det antages, at Kommissionen var berettiget til blandt de forskellige koncerner at vælge den enhed, der skulle være adressat for beslutningen — ikke kunne anfægtes.
- 24 Appellanten har i det væsentlige kritiseret det forhold, at Retten fandt, at de konkrete omstændigheder ikke rejste spørgsmål om succession, uden at have undersøgt, om Colthrop var en virksomhed i traktatens artikel 85's forstand på tidspunktet for overtrædelsen, og om der var tale om en funktionel og økonomisk kontinuitet mellem denne virksomhed og den enhed, der på tidspunktet for

vedtagelsen af beslutningen blev ejet af Colthrop Board Mill Ltd. Det er ifølge appellanten den juridiske person, som den i overtrædelsen implicerede virksomhed bedst kan identificeres med, der skal gøres ansvarlig for overtrædelsen. Rettens henvisning i den appellerede doms præmis 63 til dommen af 17. december 1991 i sagen *Enichem Anic mod Kommissionen* (sag T-6/89, Sml. II, s. 1623) er irrelevant, da de faktiske omstændigheder i den pågældende sag ikke kan sammenlignes med omstændighederne i nærværende sag.

- 25 Det bemærkes i denne forbindelse, at Retten i den appellerede doms præmis 63, hvori der henvises til dommen i sagen *Enichem Anic mod Kommissionen*, udtalte, at »den juridiske person, der var ansvarlig for virksomhedens drift på tidspunktet for overtrædelsen, må drages til ansvar for denne. I det omfang denne juridiske person fortsat består, følger ansvaret for virksomhedens overtrædelse denne, selv om de materielle og menneskelige ressourcer, der har medvirket ved overtrædelsen, efter overtrædelsesperioden er blevet overdraget til tredjemand«.
- 26 Efter at have fastslået, at Colthrop var den fabrik, hvor der fremstilledes karton (den appellerede doms præmis 61), og at den i hele overtrædelsesperioden tilhørte det selskab, der successivt blev betegnet *Reed P & P*, *SCA Aylesford Ltd* og *SCA Holding* (den appellerede doms præmis 62), konkluderede Retten, at »Kommissionen var ... berettiget til at rette beslutningen til den juridiske person, som var ansvarlig for de konkurrencebegrænsende handlinger, der konstateredes i overtrædelsesperioden, og som fortsat pågik, da beslutningen blev vedtaget« (den appellerede doms præmis 64).
- 27 Dette ræsonnement fra Rettens side kan ikke drages i tvivl. Det er nemlig som udgangspunkt den fysiske eller juridiske person, der ledte den pågældende virksomhed på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, der er ansvarlig for overtrædelsen, selv om den på tidspunktet for vedtagelsen af den beslutning, hvorved overtrædelsen blev fastslået, ikke længere havde ansvaret for virksomhedens drift, f.eks. fordi den pågældende virksomhed — som i det foreliggende tilfælde — var blevet til en anden juridisk person.

- 28 I det foreliggende tilfælde konstaterede Retten imidlertid, at den juridiske person, der ledte Colthrop's drift i hele den periode, hvor overtrædelsen fandt sted, fortsat eksisterede på tidspunktet for vedtagelsen af beslutningen, at selskabet blot havde ændret navn flere gange, og at der netop var tale om appellanten. En sådan faktisk konstatering kan ikke drages i tvivl under en appelsag.
- 29 Det følger heraf, at Retten ikke har begået en retlig fejl ved at antage, at sagen ikke rejste spørgsmål om succession, hvilket konkret forudsætter, at en person gøres ansvarlig for en anden persons konkurrencebegrænsende adfærd — hvilket ikke er tilfældet i denne sag — og ved at antage, at appellanten skulle være adressat for beslutningen, eftersom selskabet havde ledt Colthrop i overtrædelsesperioden, om end under et andet navn.
- 30 Som endeligt fastslået af Retten i den appellerede doms præmis 66, støttes denne konklusion også af, at Reed P & B, dvs. appellanten under sit tidligere navn, var nævnt i fortegnelsen over medlemmerne i PG Paperboard, som er det organ, der organiserede kartellet.
- 31 Under disse omstændigheder er der ikke anledning til at undersøge appellantens to andre argumenter, der særlig vedrører den appellerede doms præmis 65, eftersom de — selv om de måtte kunne tiltrædes — ikke kan skabe tvivl om Rettens konklusion om, at appellanten skulle gøres ansvarlig for Colthrop's konkurrencebegrænsende handlinger.
- 32 Det første anbringende må herefter forkastes.

Det andet anbringende

- 33 Det andet anbringende kan også opdeles i tre led. For det første gøres det gældende, at Retten har begået en retlig fejl ved at antage, at appellanterns holdning under den administrative procedure ikke begrundede en bødenedsættelse. For det andet gøres det gældende, at Retten også har begået en retlig fejl ved at antage, at beslutningen ikke indeholdt en mangelfuld begrundelse, der gav grundlag for at annullere eller nedsætte bøden. For det tredje gøres det gældende, at Retten har begået en retlig fejl ved ikke i forbindelse med sin prøvelse af bødens størrelse at tage hensyn til, at Kommissionen valgte at rette beslutningen til appellantern og ikke til andre retlige enheder tilhørende andre koncerner.

Det andet anbringendes første led

- 34 Som det andet anbringendes første led har appellantern gjort gældende, at Retten med urette i den appellerede doms præmis 156 antog, at selskabets holdning under den administrative procedure ikke kunne sidestilles med den, der blev indtaget af de virksomheder, der ikke bestred de faktiske forhold, som Kommissionen baserede sine klagepunkter på, og som derfor fik en bødenedsættelse. Selskabet har anført, at dets holdning, som bestod i ikke at udtale sig om eksistensen af de faktiske forhold, som den overtrædelse, det blev anset for at have begået, bestod i, var berettiget, fordi selskabet ikke rådede over oplysninger, der gav det grundlag for at bedømme, om Kommissionens påstande var i overensstemmelse med sandheden. Selskabet lettede herved ikke desto mindre Kommissionens opgave.
- 35 Det bemærkes, at dette argument — i modsætning til hvad Kommissionen gør gældende — ikke bør afvises, da det ikke går ud på at sætte spørgsmålstejn ved rent faktiske konstateringer fra Rettens side, men derimod ved Rettens retlige bedømmelse, hvorefter den holdning, der indtages af en virksomhed, som ikke bestrider de faktiske forhold, der lægges den til last, ikke kan sidestilles med den holdning, der indtages af en virksomhed, som blot vælger ikke at udtale sig om eksistensen af disse faktiske forhold, i relation til spørgsmålet om en eventuel bødenedsættelse.

- 36 Retten bemærkede i denne forbindelse med rette i den appellerede doms præmis 156, at en bødenedsættelse, der gives som følge af samarbejde under den administrative procedure, kun er berettiget, såfremt den pågældende virksomheds adfærd har bevirket, at Kommissionens vanskeligheder i forbindelse med at konstatere en overtrædelse og med i givet fald at bringe denne til ophør mindskes.
- 37 Det må på linje med det af Retten anførte konstateres, at en virksomhed, der som appellant — således som det fremgår af den appellerede doms præmis 158 — under den administrative procedure blot undlader at tage stilling til de faktiske forhold, som Kommissionen har lagt vægt på, og således ikke anerkender rigtigheden heraf, ikke i realiteten bidrager til at lette Kommissionens opgave. Hvis virksomheden ikke udtrykkeligt anerkender rigtigheden af de faktiske omstændigheder, skal Kommissionen fortsat bevise disse, og virksomheden kan fortsat til enhver tid og navnlig under en retssag fremføre alle de argumenter til sit forsvar, den måtte finde hensigtsmæssige.
- 38 Det andet anbringendes første led må herefter forkastes.

Det andet anbringendes andet led

- 39 Som det andet anbringendes andet led har appellantent gjort gældende, at Retten har begået en retlig fejl ved ikke at fastslå, at beslutningen var utilstrækkeligt begrundet, og derfor annullere den, selv om den i den appellerede doms præmis 201 havde konstateret, at Kommissionen havde undladt at anføre i beslutningen, hvilke kriterier den konsekvent havde lagt til grund ved bødeudmålingen.
- 40 Appellantent har tilføjet, at sådanne oplysninger i henhold til en fast retspraksis, som Retten henviste til i den appellerede doms præmis 204, skal findes i selve

beslutningens tekst, idet efterfølgende forklaringer fra Kommissionen over for pressen eller under retsforhandlingerne for Retten ikke kan tillægges betydning, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Retten fastslog imidlertid netop i præmis 204, at Kommissionen under retsmødet havde vedgået, at der ikke var noget til hinder for, at den i beslutningen kunne have anført de omhandlede kriterier. Retten kunne under disse omstændigheder ikke tage hensyn til, »at Kommissionen under sagens behandling [havde] vist vilje til at fremlægge alle relevante oplysninger vedrørende bødeberegningen« (den appellerede doms præmis 207).

- 41 Appellanten har endvidere kritiseret det forhold, at Retten har begrænset de tidsmæssige virkninger af den fortolkning, den med hensyn til bødeudmålingen anlagde af kravene i EF-traktatens artikel 190 (nu artikel 253 EF) i dommene i sagerne Tréfilunion mod Kommissionen, Société métallurgique de Normandie mod Kommissionen og Société des treillis et panneaux soudés mod Kommissionen (herefter »armeringsnetdommene«), som der henvises til i den appellerede doms præmis 205, selv om Domstolen altid har fastslået, at den fortolkning, som den giver af en fællesskabsretlig regel, belyser og præciserer betydningen og rækkevidden af den pågældende regel, således som den skal forstås og anvendes, henholdsvis burde have været forstået og anvendt fra sin ikrafttræden, medmindre andet bestemmes i den dom, hvori fortolkningen gives.
- 42 Kommissionen har henvist til, at Retten i den appellerede doms præmis 202 fastslog, at beslutningens betragtning 169-172 indeholder »relevante og tilstrækkelige oplysninger om de hensyn, der er lagt til grund ved bedømmelsen af grovheden og varigheden af den overtrædelse, der er begået af den enkelte virksomhed«.
- 43 Den appellerede doms præmis 203-207 er ifølge Kommissionen overflødige, for så vidt som Retten heri erindrer om konsekvenserne af armeringsnetdommene. Kommissionen er i øvrigt af den opfattelse, at appellants udlægning af disse domme er forkert. I de pågældende domme fastslog Retten — ligesom i den appellerede dom — at begrundelsen for Kommissionens beslutning var tilstrækkelig, idet den udtrykte et ønske om større klarhed med hensyn til beregningsmetoden. Retten anså herved ikke den manglende klarhed for en manglende begrundelse for beslutningen. Rettens holdning følger højest af princippet om god

forvaltningsskik, idet adressaterne for beslutninger ikke bør være nødsaget til at anlægge sag ved Retten for at få kendskab til alle detaljerne i den af Kommissionen anvendte beregningsmetode. Sådanne betragtninger kan imidlertid ikke i sig selv give grundlag for at annullere beslutningen.

- 44 Kommissionen har endelig anført, at denne rækkevidde af armeringsnetdommene for nylig er blevet bekræftet af Retten. Ifølge Retten skal de oplysninger, som det er ønskeligt, at Kommissionen giver adressaten for en beslutning, ikke betragtes som en supplerende begrundelse, men alene som en talmæssig udmøntning af de i beslutningen anførte kriterier, når disse kriterier kan kvantificeres (jf. bl.a. Rettens dom af 11.3.1999, sag T-151/94, British Steel mod Kommissionen, Sml. II, s. 629, præmis 627 og 628, og af 20.4.1999, forenede sager T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94, T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 og T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 931, præmis 1180-1184).
- 45 Der skal først redegøres for de forskellige etaper i Rettens ræsonnement i relation til anbringendet om en tilsidesættelse af begrundelsespligten i forbindelse med udmålingen af bøderne.
- 46 Retten henviste først i den appellerede doms præmis 195 til fast retspraksis, hvorefter pligten til at begrunde en individuel beslutning har til formål at gøre det muligt for Fællesskabets retsinstanser at efterprøve beslutningens lovlighed og at give den berørte de oplysninger, ved hjælp af hvilke det kan fastslås, om der er grundlag for beslutningen, eller om der foreligger en sådan fejl, at den kan anfægtes. Omfanget af begrundelsespligten afhænger af arten af den pågældende retsakt og den sammenhæng, hvori den er vedtaget (jf. f.eks. — ud over den af Retten citerede retspraksis — dom af 15.4.1997, sag C-22/94, Irish Farmers Association m.fl., Sml. I, s. 1809, præmis 39).

- 47 Retten understregede dernæst i den appellerede doms præmis 196, at omfanget af begrundelsespligten, for så vidt angår en beslutning som den foreliggende, hvorved flere virksomheder pålægges bøder for en overtrædelse af de fællesskabsretlige konkurrenceregler, skal afgøres under hensyn til, at overtrædelsernes grovhed afhænger af en lang række forhold, herunder bl.a. sagens særlige omstændigheder, dens sammenhæng og bødernes afskrækkende virkning, uden at der er opstillet en bindende eller udtømmende liste over de kriterier, som obligatorisk skal tages i betragtning (Domstolens kendelse af 25.3.1996, sag C-137/95 P, SPO m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1611, præmis 54).
- 48 I denne forbindelse udtalte Retten i den appellerede doms præmis 202,
- »at beslutningens betragtning 169-172 indeholder relevante og tilstrækkelige oplysninger om de hensyn, der er lagt til grund ved bedømmelsen af grovheden og varigheden af den overtrædelse, der er begået af den enkelte virksomhed, når henses til beslutningens detaljerede fremstilling af de faktiske omstændigheder, der gøres gældende mod hver enkelt af beslutningens adressater«.
- 49 I den appellerede doms præmis 203-207 afsvækkede Retten imidlertid — ikke utvetydigt — rækkevidden af udtalelsen i præmis 202.
- 50 Det fremgår således af den appellerede doms præmis 203 og 204, at beslutningen ikke indeholder en angivelse af de nærmere kriterier, som Kommissionen konsekvent tog hensyn til ved fastsættelsen af bøderne, selv om den kunne have fremlagt disse oplysninger, som ville have givet virksomhederne bedre mulighed for at vurdere, om Kommissionen havde begået fejl ved fastsættelsen af den individuelle bøde, og om dennes størrelse var begrundet ud fra de generelt anvendte kriterier. Retten bemærkede videre i den appellerede doms præmis 205, at det i henhold til armeringsnetdommene er ønskeligt, at virksomhederne kan få et detaljeret indblik i, hvorledes den bøde, der pålægges dem, er beregnet, uden at være forpligtet til at anlægge sag til prøvelse af Kommissionens beslutning.

- 51 Retten konkluderede endelig i den appellerede doms præmis 207, at »den omstændighed, at bødeberegningen ikke specielt er begrundet i beslutningen«, var berettiget under de særlige konkrete omstændigheder, som bestod i, at der blev fremlagt oplysninger om beregningen under sagens behandling, og at den i armeringsnetdommene indeholdte fortolkning af traktatens artikel 190 havde karakter af en nyskabelse.
- 52 Inden der på baggrund af de af appellanten fremførte argumenter skal tages stilling til rigtigheden af Rettens bemærkninger vedrørende de konsekvenser, det kan have for spørgsmålet, om begrundelsespligten er opfyldt, at der blev fremlagt oplysninger om beregningen under sagens behandling, og at armeringsnetdommene havde karakter af en nyskabelse, skal det undersøges, om Kommissionen med henblik på at opfylde begrundelsespligten i traktatens artikel 190 i beslutningen skulle have givet en mere detaljeret redegørelse for metoden for beregningen af bøderne ud over oplysningerne om de hensyn, der gav den grundlag for at bedømme grovheden og varigheden af overtrædelsen.
- 53 Det skal i denne forbindelse understreges, at Retten er kompetent i to henseender, når der er tale om søgsmål til prøvelse af kommissionsbeslutninger, hvorved der pålægges virksomheder bøder for overtrædelser af konkurrencereglerne.
- 54 For det første skal den prøve lovligheden af beslutningerne i henhold til EF-traktatens artikel 173 (efter ændring nu artikel 230 EF). Den skal herved bl.a. kontrollere, at begrundelsespligten i henhold til traktatens artikel 190 er opfyldt, idet en tilsidesættelse heraf medfører, at beslutningen kan annulleres.
- 55 For det andet har Retten kompetence til inden for rammerne af den fulde prøvelsesret, der er tillagt den ved EF-traktatens artikel 172 (nu artikel 229 EF) og artikel 17 i forordning nr. 17, at vurdere, om bødernes størrelse er passende. Denne vurdering kan begrunde, at der fremlægges og tages hensyn til yderligere oplysninger, som det ikke umiddelbart er nødvendigt at nævne i beslutningen i medfør af begrundelsespligten efter traktatens artikel 190.

- 56 Hvad angår kontrollen med, at begrundelsespligten er opfyldt, skal der erindres om, at artikel 15, stk. 2, andet afsnit, i forordning nr. 17 bestemmer: »Ved fastsættelsen af bødens størrelse skal der tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og dens varighed.«
- 57 Under disse omstændigheder og på baggrund af den i den appellerede doms præmis 195 og 196 nævnte retspraksis er kravene i henhold til den væsentlige formforskrift, som begrundelsespligten udgør, opfyldt, såfremt Kommissionen i sin beslutning giver oplysninger om de hensyn, der har givet den grundlag for at bedømme overtrædelsens grovhed og dens varighed. Hvis der ikke gives sådanne oplysninger, er beslutningen ugyldig på grund af mangler ved begrundelsen.
- 58 Retten fastslog imidlertid med rette i den appellerede doms præmis 202, at Kommissionen havde opfyldt disse krav. Det må nemlig konstateres — således som Retten gjorde det — at beslutningens betragtning 167-172 opregner de kriterier, Kommissionen anvendte ved bødeberegningen. Betragtning 167 vedrører således bl.a. overtrædelsens varighed, og den indeholder også — ligesom betragtning 168 — de hensyn, Kommissionen lagde til grund ved bedømmelsen af overtrædelsens grovhed og det generelle bødeniveau. Betragtning 169 angiver de faktorer, Kommissionen tog hensyn til ved fastsættelsen af den bøde, der skulle pålægges hver enkelt virksomhed. I betragtning 170 udpeges de virksomheder, der måtte anses for »hovedmænd« i kartellet og måtte bære et særligt ansvar i forhold til de øvrige virksomheder. Endelig nævnes det i betragtning 171 og 172, hvilke konsekvenser for bødernes størrelse det skulle have, at forskellige producenter havde samarbejdet med Kommissionen under kontrolundersøgelserne med henblik på at få fastlagt de faktiske omstændigheder eller i deres svar på meddelelsen af klagepunkter.
- 59 Det forhold, at mere præcise oplysninger som f.eks. virksomhedernes omsætning eller de af Kommissionen anvendte nedsættelsessatser blev meddelt senere på en pressekonference eller under retssagen, kan ikke skabe tvivl om den konstatering, der er indeholdt i den appellerede doms præmis 202. Præciseringer, der foretages af den institution, der har truffet en anfægtet beslutning, som supplement til en begrundelse, der allerede i sig selv er tilstrækkelig, er nemlig strengt taget uden betydning ved afgørelsen af, om begrundelsespligten er opfyldt, selv om de kan være nyttige i forbindelse med den interne kontrol af betragtningerne til

beslutningen, der foretages af Fællesskabets retsinstanser, idet de giver institutionen mulighed for at uddybe de grunde, der danner grundlag for beslutningen.

- 60 Kommissionen kan ganske vist ikke undlade at udøve sit skøn ved udelukkende og mekanisk at anvende matematiske formler. Den kan imidlertid give en begrundelse for sin beslutning, der går ud over de i denne doms præmis 57 nævnte krav, bl.a. ved at angive de tal, der — navnlig i relation til den ønskede afskrækkende virkning — har været afgørende for udøvelsen af skønsbeføjelsen ved fastsættelsen af de bøder, der pålægges flere virksomheder, der mere eller mindre intensivt har deltaget i overtrædelsen.
- 61 Det kan nemlig være ønskeligt, at Kommissionen gør brug af denne mulighed, således at virksomhederne kan få detaljeret kendskab til, hvorledes den bøde, der er pålagt dem, er beregnet. Mere generelt kan det være med til at skabe åbenhed i forvaltningen og gøre det lettere for Retten at udøve sin fulde prøvelsesret, hvorved Retten ikke alene skal kunne tage stilling til, om den anfægtede beslutning er lovlig, men også om den pålagte bøde er passende. Den pågældende mulighed kan imidlertid, som understreget af Kommissionen, ikke ændre omfanget af de krav, der følger af begrundelsespligten.
- 62 Retten kunne derfor ikke uden at tilsidesætte traktatens artikel 190 i den appellerede doms præmis 206 udtale, at »Kommissionen... hvis den ved bødefastsættelsen konsekvent har taget hensyn til visse grundlæggende omstændigheder, [skal] anføre disse i selve beslutningens tekst«. Tilsvarende kunne Retten efter i den appellerede doms præmis 202 at have konstateret, at beslutningen indeholdt »relevante og tilstrækkelige oplysninger om de hensyn, der er lagt til grund ved bedømmelsen af grovheden og varigheden af den overtrædelse, der er begået af den enkelte virksomhed«, ikke uden at gøre sig skyldig i selvmodsigelser i præmisserne i den appellerede doms præmis 207 henvise til, at »bødeberegningen ikke specielt er begrundet i beslutningen«.

- 63 Den retlige fejl, Retten således har begået, kan imidlertid ikke medføre en ophævelse af den appellerede dom, eftersom Retten i betragtning af ovenstående bemærkninger — uanset den appellerede doms præmis 203-207 — korrekt forkastede anbringendet om en tilsidesættelse af begrundelsespligten i forbindelse med udmålingen af bøderne.
- 64 Da det ikke i henhold til begrundelsespligten påhvilede Kommissionen at angive tallene i forbindelse med metoden for bødeudmålingen i beslutningen, skal der ikke tages stilling til de forskellige argumenter, appellanten har fremført ud fra denne forkerte forudsætning.
- 65 Det andet anbringendes andet led må herefter forkastes.

Det andet anbringendes tredje led

- 66 Som det andet anbringendes tredje led har appellantens kritiseret det forhold, at Retten ikke i forbindelse med prøvelsen af bødens størrelse tog hensyn til, at Kommissionen foretog et valg mellem retlige enheder, der tilhørte forskellige koncerner, selv hvis det antages, at Kommissionen var berettiget til at foretage et sådant valg, hvilket appellantens bestrider.
- 67 Appellantens har anført, at Kommissionen ved at vælge at rette beslutningen til selskabet og ikke til en anden retlig enhed udelukkende gjorde appellantens ansvarlig for overtrædelsen. Der burde være taget hensyn hertil ved bedømmelsen af overtrædelsens grovhed og dens varighed og af bødens størrelse i overens-

stemmelse med billighedsprincippet og proportionalitetsprincippet. Bøden burde højst være fastsat i forhold til den del af overtrædelsesperioden, hvor appellanten ejede Colthrop.

68 Det fremgår af denne doms præmis 25-31, at det var berettiget at gøre appellanten ansvarlig for Colthrop's konkurrencebegrænsende handlinger, eftersom appellanten ledte denne kartonfabriks drift i hele overtrædelsesperioden, om end under et andet navn. Det kan derfor ikke komme på tale at fordele ansvaret for overtrædelsen mellem flere selskaber, hvorfor appellants argumentation er irrelevant.

69 Det andet anbringendes tredje led må herefter forkastes.

70 Det følger af det ovenstående, at appellen må forkastes i det hele.

Sagens omkostninger

71 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, som ifølge artikel 118 finder tilsvarende anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellanten pålægges at betale sagens omkostninger, og da appellanten har tabt sagen, pålægges det denne at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

- 1) Appellen forkastes.
- 2) SCA Holding Ltd betaler sagens omkostninger.

La Pergola

Wathelet

Edward

Jann

Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 16. november 2000.

R. Grass

A. La Pergola

Justitssekretær

Formand for Femte Afdeling